

Жук Павло Васильович,

начальник наукового центру проблем виховання доброчесності та запобігання корупції у секторі безпеки та оборони Національного Університету оборони України імені Івана Черняхівського, кандидат технічних наук, доцент;

Бевз Володимир Васильович,

начальник наукового відділу начальник наукового центру проблем виховання доброчесності та запобігання корупції у секторі безпеки та оборони Національного Університету оборони України імені Івана Черняхівського, кандидат технічних наук, доцент

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ АНТИКОРУПЦІЙНИХ УПОВНОВАЖЕНИХ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ

Невід'ємною складовою реалізації державної антикорупційної політики у Збройних Силах України та інших військових формуваннях є створення системи уповноважених підрозділів (уповноважених осіб) з питань запобігання корупції та організація їх ефективної роботи.

Хто такі антикорупційні уповноважені?

Національне агентство з питань запобігання корупції (далі – НАЗК) надає визначення антикорупційним уповноваженим: де-юре і де-факто це працівники усіх державних інституцій, як на рівні центральних органів публічної влади, так і на рівні підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління державного органу. Їх діяльність спрямована на здійснення комплексу заходів із запобігання та виявлення корупції.

Отже, антикорупційні уповноважені повинні бути визначені в усіх структурах сектору безпеки та оборони, в органах військового управління усіх рівнів, у військових з'єднаннях і частинах, в установах, організаціях, закладах і підприємствах, які належать до сфери управління військових відомств.

Відповідно рольова модель антикорупційних уповноважених – активний учасник запобігання корупції всередині державного органу, що діє, з одного боку, на засадах підзвітності та підконтрольності керівнику державного органу, а з іншого – незалежності від впливу чи втручання у його роботу.

Залежно від виду державної організації та її штатної чисельності українське законодавство визначає дві організаційні форми антикорупційних уповноважених:

1) штатні уповноважені підрозділи або посадові особи, які за функціональним призначенням увесь свій робочий час присвячують запобіганню корупції;

2) уповноважені, які запобігають корупції у власній організації, виконуючи одночасно інші робочі функції (уповноважені-сумісники), тобто виконують такі функції у «позаштатному режимі».

Антикорупційні уповноважені є одним із ключових елементів антикорупційної інфраструктури. Модель формування їхньої системи у державному секторі затверджена у статті 13-1 Закону України «Про запобігання корупції» (далі – Закон).

За Законом антикорупційні уповноважені покликані забезпечувати увесь спектр функцій із запобігання корупції на локальному рівні, а НАЗК наділене повноваженнями із координації та здійснення аналізу ефективності діяльності уповноважених підрозділів на загальнодержавному рівні.

Наразі в українському антикорупційному законодавстві стосовно роботи уповноважених підрозділів чинними є два нормативно-правові акти: Закон України «Про запобігання корупції» [1] та Типове положення про антикорупційних уповноважених [2].

В структурах Збройних Сил України склалась стала практика, коли кожен керівник (командир, начальник) самостійно, на власний розсуд, визначає кому саме з підлеглих доручити виконання функцій із запобігання та виявлення корупції. Зазвичай на виконання такого рішення видається відповідний розпорядчий документ (наказ, розпорядження тощо). Саме ці особи і є нашими «військовими» антикорупційними уповноваженими.

Водночас на центральному рівні, зокрема в Міністерстві оборони України, створено та функціонує штатний підрозділ з питань запобігання та виявлення корупції (такий собі відомчий мініНАЗК). Його функціональне призначення – на відомчому рівні забезпечувати виконання завдань, передбачених статтею 13-1 Закону. Водночас у безпосередньому підпорядкуванні цього підрозділу перебуває декілька регіональних представництв (групи та відділи), які виконують оперативні завдання на закріпленій адміністративній території.

Загалом структура антикорупційних уповноважених у військовому відомстві побудована з урахуванням організаційної структури Збройних Сил України, а також установ, організацій, закладів та суб'єктів господарювання, які перебувають в управлінні Міністерства оборони України.

Завдяки ініціативі НАЗК відбулось офіційне затвердження професійного стандарту «Уповноваженого з антикорупційної діяльності» [3], що дало поштовх для розвитку професії антикорупційного уповноваженого. У документі визначені загальні та професійні компетентності, а також функціонал уповноважених.

Важливою передумовою покладання обов'язків антикорупційних уповноважених на посадовців державного органу є врахування навантаження на цих працівників, виходячи із загальної штатної чисельності співробітників. При цьому варто орієнтуватись на відповідні нормативи, встановлені НАЗК щодо мінімальної чисельності антикорупційних уповноважених[4].

Так все ж таки за якими критеріями слід формувати мережу антикорупційних уповноважених, які працюють у так званому «позаштатному режимі»? Насамперед, це кількість територіальних органів, організацій які належать до сфери управління державного органу, а також чисельність їх працівників та кількість функцій з підвищеними корупційними ризиками.

При цьому можна використовувати два підходи: централізований і територіальний.

Для першого варіанту визначальною ознакою має бути зосередження функцій з підвищеними корупційними ризиками в апараті державного органу (на рівні органу військового управління).

За таких умов доцільно в апараті державного органу (в органі військового управління) зосередити основний функціонал з питань запобігання і виявлення корупції та відповідно визначити декількох посадовців, на яких буде покладено виконання таких функцій. Іншими словами – сформувати постійно діючу робочу групу із представників профільних підрозділів і служб (юрслужба + служба персоналу + підрозділ морально-психологічного забезпечення + інші за необхідністю).

За іншим варіантом функції з підвищеними корупційними ризиками зосереджено в територіальних підрозділах (у підпорядкованих військових формуваннях). У цьому випадку доцільним вбачається зосередити проведення антикорупційних заходів на базовому рівні і здійснити правильний добір виконавців цих заходів.

Також необхідно враховувати, що одночасно із покладанням додаткових обов'язків на певну особу, має передувати аналіз на предмет відсутності у цієї особи конфлікту інтересів між повноваженнями АУ і повноваженнями за займаною (штатною) посадою.

За будь-яких обставин антикорупційним уповноваженим мають бути ті, хто в рамках службової діяльності опікуються питаннями розбудови доброчесності, формування антикорупційної корпоративної культури, активної протидії проявам корупції і готові стати провайдерами сучасних вдалих національних та іноземних практик запобігання корупції.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>.

2. Типове положення про уповноважений підрозділ (уповноважену особу) з питань запобігання та виявлення корупції. Наказ Національного агентства з питань запобігання корупції від 27 травня 2021 року № 277/21, зареєстрований у міністерстві юстиції України від 14 липня 2021 року за № 914/36536. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0914-21#Text>.

3. Професійний стандарт «Уповноважений з антикорупційної діяльності». <https://register.nqa.gov.ua/profstandart/upovnovazeni-j-z-antikorpucijnoi-dialnosti>.

4. Наказ Національного агенства з питань запобігання корупції від 26.04.2021 N 240/21 “Про встановлення обов’язкових вимог до мінімальної штатної чисельності уповноваженого підрозділу з питань запобігання та виявлення корупції в державних органах”. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0650-21#Text>.

Гончарук Дмитро Ігорович,

науковий співробітник наукового центру проблем виховання доброчесності та запобігання корупції у секторі безпеки та оборони Національного університету оборони України імені Івана Черняховського

Калітник Максим Сергійович,

старший науковий співробітник наукового центру проблем виховання доброчесності та запобігання корупції у секторі безпеки та оборони Національного університету оборони України імені Івана Черняховського

ОРГАНІЗАЦІЯ МОНІТОРИНГУ КОРУПЦІЙНИХ РИЗИКІВ ПІД ЧАС ЗАСТОСУВАННЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Ефективне запобігання корупції у Збройних Силах України – важлива проблема військового управління, актуальність якої стабільно зростає. Це викликає необхідність постійно аналізувати та володіти актуальною інформацією про стан запобігання корупції у Збройних Силах України. Зазначені завдання покладаються на систему моніторингу, яка повинна працювати в інтересах всієї системи забезпечення національної безпеки держави.

Результат проведення аналізу офіційних документів, спеціальних публікацій показав, що питанню моніторингу корупційних ризиків під час застосування Збройних Сил України приділяється недостатньо